

Felsőfokú Földmérési Technikum, Tudományos Közlemények, 1. szám, Székesfehérvár

1970. április 28-án és 29-én a MTA Kozmikus Geodéziai Albizottsága és Szputnyikmegfigyelési Albizottsága a székesfehérvári Felsőfokú Földmérési Technikum közreműködésével kétnapos tudományos ülészakot rendezett, amelyen a mesterséges holdak geodéziai-geofizikai problémáiról 12 előadás hangzott el. A Tudományos Közlemények most megjelent első száma ezeket az előadásokat tartalmazza, nevezetesen:

Bíró P.: A dinamikai szatellitageodézia újabb eredményei.

Horváth F.: Mesterséges holdakkal meghatározott földi gravitációs tér fizikai értelmezése.

Barlier, F.: A szatellitageodézia Franciaországban elért újabb eredményeiről.

Kádár I.—Halmos F.—Karsay F.: Aszinkron mesterséges-hold-megfigyelések feldolgozása térbeli pályasimítással.

Álmár I.—Illés E.: Sűrűségfluktuációk a felső légkörben geomágneses viharok idején.

Ill M.: Nem periodikus légsűrűségváltozások 200—400 km között.

Baj A.: Kis rakéták geodéziai és geofizikai alkalmazása.

Walch E.: Az Arktisz — Antarktis közötti kozmikus geodéziai vektorpoligon tesztvizsgálatai.

Halmos F.—Kádár I.—Karsay F.: Geodéziai célú szatellita-megfigyelések és kiértékelések automatizálása.

Ferencz Cs.-né: Megjegyzések a görbült utas terjedéshez.

Nagy S.: Milyen fényes egy mesterséges hold?

Pap L.: Geodéziai doppler-mérések műszerezettségi problémái.

Csak örönden lehet azon, hogy a magas színvonalú előadások — ha némi, de sajnos nem szokatlan késéssel — nyomtatásban is megjelentek és bárki számára ezután is hozzáférhetőkké váltak. Az meg különösen öröndetes, hogy ezeknek az előadásoknak közlésével egy új geodéziai kiadványsorozat indul, s reméljük, hogy a következő számok nem sokat váratnak magukra és hasonlóan színvonalas tanulmányok közlésével geodéziai hírnevünket tovább fogják öregbíteni.

Dr. Homoródi L.

Tudományos Diákköri Munkák, V. kötet

A Budapesti Műszaki Egyetem KISZ szervezete közel 400 oldalas kiadványban jelentette meg a tudományos diákkörökben az 1969/70 tanévben készült 115 diákköri munkát. A földmérőmérnöki szak 5 dolgozattal részesedik ebből, ami igen elismerésre méltó, ha meg gondoljuk, hogy szakunk hallgatóinak arányszáma alig harmada a dolgozatokban részesedés arányszámának (kb. 1,5% szemben a 4,5%-kal). Sajnálatos azonban, hogy **Márkus B.** dolgozatának kivételével a többiről csak egészen rövid összefoglalás jelent meg. Az ismertett dolgozatok egyébként az alábbiak:

Márkus B.: Kettősen csatlakozó és kettősen tájékozott sokszögvonallal kiegyenlítése RAZDAN-3 elektronikus számítógéppel.

Tikász E.: A lézerek és alkalmazási lehetőségei a bányászati geodéziában.

Bordás F.—Csefkó Z.—Lontay K.: Az optikai vetítő szabályos hibaforrásainak és a pontraállítás megbízhatóságának vizsgálata Te-B1 és Te-C1 teodolitokon.

Fazekas Gy.: Matrix-módszerek alkalmazása a geodéziai számításokban.

Vukov P.: Vízszintes mérési módszerek barlangok felmérésénél különös tekintettel a giroteodolitós mérésekre.

H. L.

Muminagic, A.: Ispitivanje realnog geoida u Jugoslaviji (A valódi geoid jugoszláviai darabjának számítása). Doktori értekezés, Belgrád, 1971.

A több mint 70 oldalas, közel 140 irodalmi hivatkozással kiegészített doktori disszertáció a címben jelzett témánál lényegesen többet tartalmaz. A földalak deficióját és a szintfelület fogalmát tartalmazó rövid első és második fejezet után a harmadik fejezet a referencia ellipszoid tájékozással, a függővonal-elhajlások értékének jugoszláviai eloszlásával foglalkozik igen behatóan, és a negyedik fejezet tér csak rá a geoid meghatározására. Itt is részletesen ismerteti a szerző a feladat megoldásának módszereit, beleértve ebbe a mesterséges holdak megfigyelésén alapuló legkorszerűbb eljárásokat is, majd az asztromiai szintezés módszerével oldja meg a kitűzött feladatot, a geoid jugoszláviai darabjának meghatározását. A tanulmány a *Boskovice*-féle korábbi meghatározással való összehasonlítással zárul. A dolgozat így mint az alapelvek és módszerek összefoglalása is figyelemre méltó, de mint forrásmunka is igen hasznos és tanulságos. Ezzé teszi elsősorban az, hogy közli az ellipszoid tájékozása érdekében végzett számításokat, a függővonal észak-déli és kelet-nyugati összetevőinek izo-vonalas térképét és végül a geoid szintvonalas térképét is. A csillagászati szintezéshez — láthatóan — a polai mareográfot választotta kiindulópontként, legalábbis ezen halad át a 0 magasságú szintvonal, s ehhez viszonyítva az osztrák határig közel 5,5 métert emelkedik a geoid, míg az albán határ közelében kb. ugyanennyit süllyed. Azaz az ország területén mintegy 10 méteres szintváltozás állapítható meg a geoid magasságában. Érdekes azonban — s valószínűleg a kezdőpont helyének megválasztásával függ össze, — hogy a 0 vonal nagyjában a Dinári alpok gerincevonalát húzódik, s megkerülve a legmagasabb csúcsot (a Durmitort), északnak tart és a Száva völgye mentén északnyugatnak fordulva Nagykanizsa térségében eléri a magyar határt. Így az ország területének nagy részén az átlagos magasság nem éri el az 1 métert.

Mindenesetre érdemes tanulmányozni az értekezést és egyeztetni a mi hasonló vizsgálataink eredményével.

Dr. Homoródi Lajos

Fitzgerald, K.: The Space-age Photographic Atlas, a Photographic Atlas of the Earth (Az űrkorszak fényképtárlása. Fényképtárlás a Földről). Crown Publishers Inc., New York, 1970.

„Egészen napjainkig egyetlen igazi földrajzi atlasz sem készült a földről — írja bevezetőjében a szerző — mivel eddig minden térképtárlás a földhöz kötött ember kutatásaitól és a kartográfus fantáziájától függött.” Ez az első alkalom, hogy olyan képekből összeállított atlasz készüljön, melyeket a Gemini és az Apollo űrrakéták asztronautái vettek fel, kiegészítve néhány hagyományos légifényképpel. Ezek a felvételek a Földet sarkkörtől sarkkörig, minden földrészével együtt, a valószínűleg megfelelően ábrázolják.

A 409 fényképből és térképből összeállított atlasz sokkal több részletet mutat a Föld felszínéről, mint a hasonló méretarányú térkép, mivel a teljességet ábrázolja és egyben lehetőséget ad arra, hogy a területeket a környezetükkel összefüggésben szemléljük, még akkor is, ha a torzulás mértéke ezeknél a képeken viszonylag nagy.

Az atlasz jellegzetessége, hogy a földfelszín természetes képét mutatja, vagyis a képeket az északi iránytól függetlenül úgy helyezi el, ahogyan a felvétel készült. Minden fénykép mellett egy magyaros térképvázlat található, ezt az ábrázolt terület, vagyis a képtartalom részletes leírása egészíti ki. A leírások a földtudományok szemszögéből készültek, szinte valamennyi területről gazdag geológiai, geomorfológiai, geográfiai, oceanográfiai és meteorológiai ismertetést ad.